

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Szombaton 17. Oktoberben 1789.

*Reddidit Austriacis Victor Laudonius Urbem
Quæ per Lustra decem Turcica signa tulit!*

B É T S.

Mi hir Bétsben? Itt annyi most az örvendetes
hir, hogy ha az ékelen szollás' leg-első Mestere
Ciceró minden irás és szollásbéli tehetségét ölzve
szedné, tsak hogy a' múlt Szeredai győzedelmi in-
nepet le-irja, vagy elé-beszélje, nem tseleked-
hetné.

Mikor a' Belgrád meg-vételének örvendetes hi-
rével F. M. L. Klébek a' Bétsi Ts. Királyi Udvar

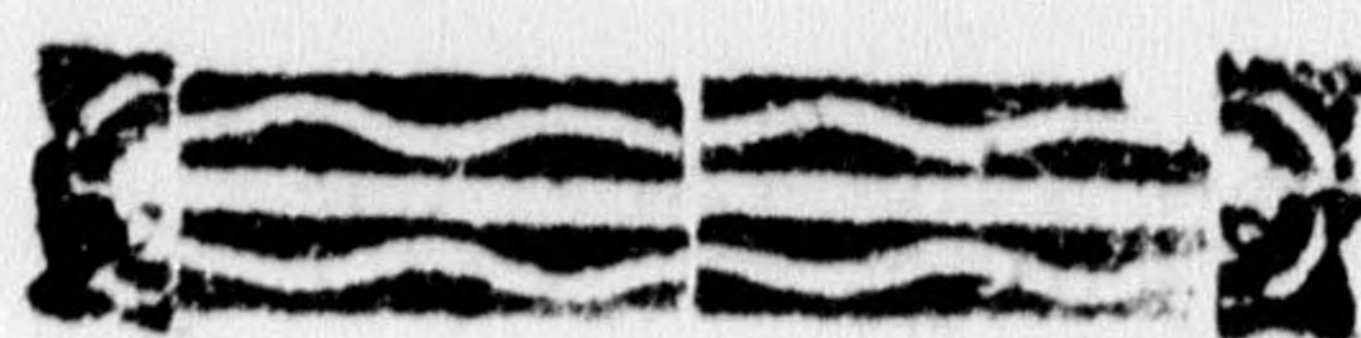

tornáttzába meg-érkezett, és magát reggeli 8 óra-
kor, mikor éppen haját fösülteti vala ő Felsége,
bé-jelentetvén; meg-vizik a' hirt ő Felségének,
hogy Gen. *Klébek* itt vagyon, fel-szökik ő Felsége
a' fösülő-székről, eleibe mégyen *Klébeknek*, és ez egy
szóval az Ujságot ki-mondván, hogy *Laudon* Bel-
grádot edgyezéssel meg-vette, nem tudá ő Felsége
örömében mit tsináljon; meg-fogá karjánál fogva
Klébeket, és bé-vezeté magához; és *Laudonhoz* egy
maga Kurirját küldvén ezt irá *Laudonnak*, a' mint
közönségesen hirtelik:

Kedves Laudonom!

„Kegyelmednek az *Austria* Ház mellett tett
véghetetlen nagy szolgálatait mivel jutalmaztassam-
meg, annak fel-találására nem vagyok hirtelen e-
légséges. Imé az én szives indulatomnak világos je-
léül nagyobb jutalmat a' *Kegyelmed* érdemének nem
küldhetek, mint ezt a' *Tsillagot*, mellyet meg-ból-
dogült édes *Atyám-is* 's magam-is az *Uniformisun-*
kon sokáig viseltünk. Egész *Táborának*, az első
Tisztől fogva az utolsó köz-emberig, jelentse az
én rend-kivül való örömemet, és erántak való szi-
ves indulatomat s. t.

Ekkor, ugy beszélik, maga le-vevé ő Felsége
a' maga *Uniformisáról* azt a' *Briliántos-tsillagot*,
mellyet *Isten* tudja mennyire betsülnek, és el-küldé
Laudonnak; mely ha így vagyon, a' mint hogy
Bétsben közönséges hír, tehát *Laudon* *Hertzegi* mél-

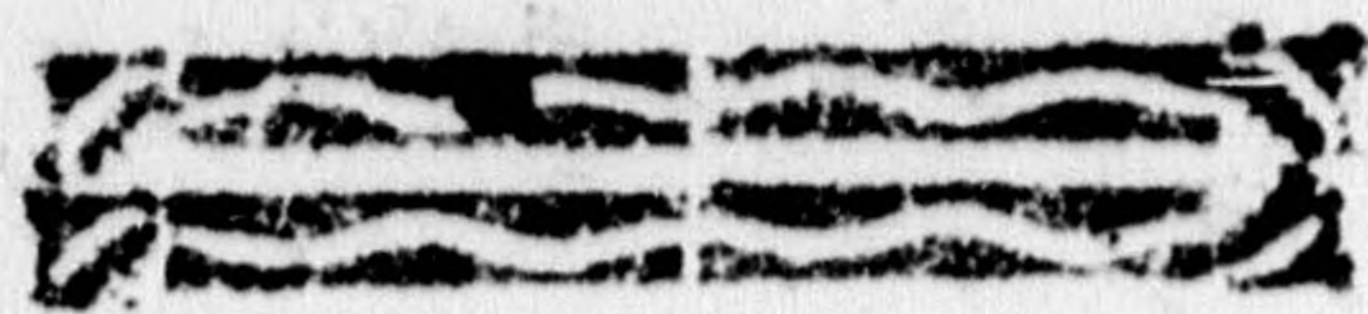

tóságra emeltetett ; rövid nap alatt bizonyosobban meg tudjuk.

Ez a' múlt hétfőn vala , hogy ezen örvendetes hirrel Gen. *Klébek* meg-érkezék , az óltától fogva Bétsben nints vége hozsza az öröm innepnek , és az ezereként öszve-todúlt nép öröm lármájának, melyhez hasonlóról soha még a' *Historiák* sem emlékeznek, nem hogy valaki illyent ért volna többé Bétsben.

A' múlt Szeredán vala a' rendes hálakot-adó, győzedelmi pompás innep , mely le-irhatatlan módon mene véghez. — Már reggeli 9 és 10 óra között, egy szörnyű nagy Sereg *Sálvét* adó Gránátérsótság hadi-őrt áll vala parádében , a' Szt. *István* Temploma' kerittésében. Minden Bétsben találtató hadi-nép , szép rendel fegyver nélkül gyülének-bé a' Templomba; a' Polgárság hasonlóképpen *Tiszti Uniformában* hadi-rendbe ; minden Szerzetesek , Papok , gyülekezetek zászlóval , énekelvén Szent! Szent! s. t. bé-gyülekezének. A' Magyar és Lengyel Test-őrök Gála-köntösben valának ; az egész Ts. Királyi Udvar, minden *Dikastériumok* nem külömben. Egy fertály 12-re meg-érkezék ő Felsége-is a' Szt. *István* Templomába egész Udvari pompával, elől menvén lovan a' Ministerek és a' Követek.

Már most az úttzákon , nevezetesen a' Szt. *István* Temploma körül , ha valaki egy tőt el-ejtet , nem esett-le a' földre , meg-akadott valakiben, oly

végzetlen sokoságot kelletik itten tolyongani képzeln, ugy hogy, a' sokoság között útat mezittelen fegyverrel tsináló Lovas-katonaságot, a' rapport sokoság ugy körül vette, hogy nem hogy útat kézfizithetet volna, de meg sem mozdúlhatat helyéből. A' Szt. István Templomába leg-aiább-is kel gondolni 80-ezer embert.

Midön ő Felsége és az egész F. Udvar, az ugy nevezett *Gráben* utzában ment volna a' Templomba, végzetlen tapsolás és *Vivát!* kiáltás támoda a' rettentő sokoság között; mely vég-nélkül-való örömet látván, a' maga rend-kivül-való szerentséjén érzékeny szivü Tsászár, meg-törölgetvén szemeit az öröm-gönyvektől, mind a' két kezével köszöni vala a' népnek. De ugyan-is — ha tsak 2 hónapokig nézünk is vissza a' mi előbbeni környülállásainkra, és azt a' mostanival öszve-hasonlitjuk, kit ne érzékenyittene ezen rend-kivül-való szerentse?

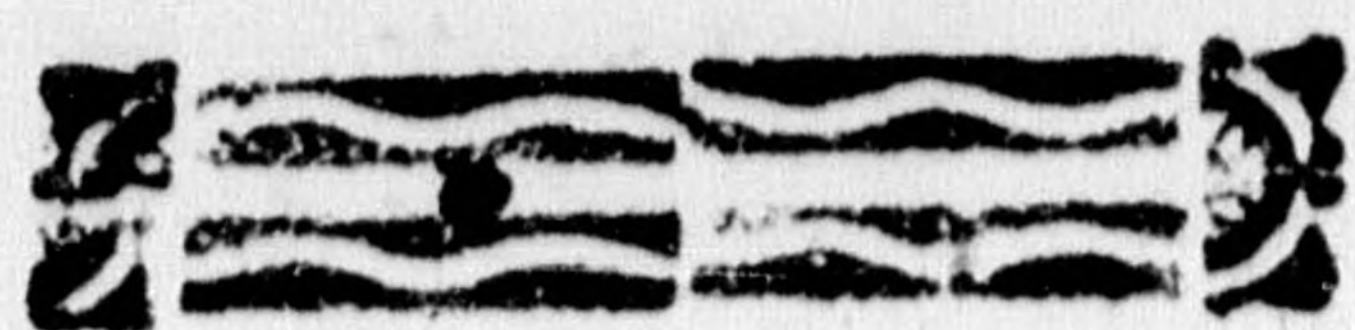
Midön a' Szt. István Templomában, a' fejjebb irt mód-szerint folya az *Isteni* hálá-adó-tisztelet, a' kerittésben álló Gránátérfok 3 tüzet adának, melyre a' Vár-fokaira ki-rakott 60 nagy ágyuk-is mind annyiszor meg-szollallának: az utzáknak minden szegeletein, a' Vár-sántzainak minden Báftyáin muzikások valának, és az ott tolyongó sokaságnak muzikálnak vala — ki egyéb muzikát nem tudott, füttyerelt, ki ezt se tudta, bögött örömébe mint a' vad szamár Vemhe — ezen öröm-innep le-irhatatlan.

Dél-utáni 1 és 2 óra között leve egy kis tsendesség; midőn az Udvar-is a Templomból hazatérvén, mások-is ebédhez kénytelenítetttenek ülni; de ez igen keveset tart. Már 3 és 4 óra között minden szegyeleteken tzedulák valának (kétség kívül titkon a' néptől; mert ő Felsége nem parancsolta) ki-rakva, hogy a' kinek a' Várban csak egy ablaka nem lészzen meg-világosítva, bé-fog verettni.

El-jöve az este, kezd sötétedni! — de itt már ujjal szeretném mutatni Olvasóimnak a' dolgot; mert le írni nem lehet — az egész Városban minden ablakba 2 — 3 — 4 — sőt 5 gyergyát-is gyújtának; még pedig többnyire fejer vialz gyertyákat; az úttzákknak nevezetesebb részein, a' Dicástériális épületeken, véghetetlen sok házokan, minden Oszlopokon, mesterséges világosítás között lehet vala ezen írást olvasni: *Éllyen II-dik JOSEF! Éllyen Laudon! Kóburg! és Hohenlóhé!* (mert *Hohenlóhé-nak* is ezen győzedelmi Öröminnepén érkezék-meg Tudósítása, mely hátrább lészzen) és ezeknek képeik ezer 's meg ezer helyeken valának világosítva ki-rakva. Vóltanak ollyon kortsmárosok, kik ingyen mérik vala a' sert és bort. — Sokon az alacsonyabb forsuaik közzül Fársáangi köntösbe valának, az ablakakon, majd minden uttzákban, lödöznek vala-ki.

Az Univerlitásnak szabad Bálja vala és Musikája, körül lévén az egész épület égő fákjakkal és
vialz

viasz gyertyákkal véve. — Minden Komédiákba ingyen botsáttatának-bé az azt nézni és hallani kívánok; de ezekben tsak az emberi nemzet sepreje gyülvén ilyenkor, azokban még tsak a' Musikát sem lehetet hallani, nem hogy a' Játékosok' beszédjét 's énekét, olly nagy vala a' tolyongok' lármája. Egy szóval, minthogy ezen öröminnepet 100 Kontz pappirosra valóságoson le-nem lehet irni, gondoljanak az Olvasók egy 300-ezer főből álló tolyongó sokoságot, egy olyan roppant Városban, mint Béts nyüsögni és kiábálni egy étzaka, hól leg-alább 5 milliom gyertya és fáklya, melynek nagyobb része viasz, világofit. A' gombos töt a' földön mindenütt meg-lehetet látni az egész belső Városban, és a' Külső-Városnak-is nagyobb részében.

Azt mondják, hogy ő Felsége maga *Laudonné*-hoz ment, és azt kívánta tőlle, hogy kérjen a' mit akar; de *Laudonné* ezt felelte vólna: Felséges Uram! Nékünk se gyermekünk, sem más ollyos atyánkfia nintsen, hogy valamire szükségünk vólna; magunk pedig mind ketten öregek vagyunk, és a van, a' mivel éljünk, hanem instálom Felségadet, méltoztassék a' szegényekre tekinteni, hogy a' hús és kenyér óltsoobb légyen. — Eddig a' gyözedelmi pompa innep' le-irása.

Ihol ismét az Udvari Tudósits:

(***) Octob. 14-dikén délben érkezett-meg, mint Hir mondó, a' *Tertzitöl* való Kapit. Gróf *Strafsoldó*,
F. M.

F. M. L. Hertzeg *Hohenlöhétől* ő Felségéhez, azon egy előre való jelentéssel; hogy Octob. 7-dikén 3 Batalion a' *Splényi* Regementjéből, 2 Bat. az Erdélyi Oláh Regementből, 2 osztály a' *Szávoja* Dragonyosokból, és 2 osztály a' *Leopold Toskána* Regementből, 5 ágyukkal, és 3 Haubitz-mozsárral, *Stader* és *Leonárdó* Generálmájorok kísérése alatt, *Portsény*hez meg-érkeztek; az ottan lévő ellenséget meg-támadták és meg-verték; és ennek alkalmatosságával az egész *Török* ott lévő *Tábort*, a' *Portsényi* élés-tárházat, igen sok vágó marhát és sok egyéb dolgokból álló gazdag prédát nyertének. — Oktob. 8-dikán meg-érkezett *Kara Musztafa* egész Seregével, a' mely 10-ezerből állott, és 5 ágyukkal felkélzülve vala, olly tzéllal, hogy H. *Hohenlohét* meg-támodja; a' Hertzeg *Hohenlöhé* előre tudván az ellenségnek szándékát és érkezését, oly helyekre rendelte maga népét, hogy az ellenség egész Seregével a' keleptzébe érkezett: ekkor mindenfelől, de fő-képpen a' mi Lovasaink az ellenségre olly magyarosán ütének, hogy az ellenség nagy vesztése után meg-futamtatván, *Vajdényig* kergettetett; edgy része az ellenség gyalogjainak, a' mely a' miéinknek jobb-szárnya ellen indúlt vólt, különválasztatott, és ezeknek az erdőben vadászásokra indittatott mi-töllünk egy csoport. Az egész ellenséges Sereg széllyel veretett és el-szélesztetett, abból 1500, kik között maga *Kara Musztafa* is elesettnek lenni mondatik, a' tsata helyén halva maradt: elevenen fogattak-el közüllök csak 12-ten, de az erdőben el-bujkáltak közül még többen-is talál.

láltatnak és fogatnak-el. Mind az 5 Török ágyuk hozzá tartozóikkal, 50 Zászlók, sok külömbb külömbb-féle fegyverek, az egész Török Tábor, a' Vajdényi és a' Tirgu-siyluji élés-tárházak, és igen sok vágó marhák jutottak viszontag a' mi győzedelmeseinknek vitéz kezeikre; és külömben-is a' Legénység elég gazdag prédát nyert. Részünkről a' veszteség igen kevés; maga a' H. *Hohenlóhé* egy vak-ütést kapott a' jobb tzombján. A' Hertzegnek bizonyosága szerint a' miéink álhatatoson viaskodtak, és nagy bátorsággal meg-tartották a' rendet. Ezen egész Történetről a' Hertzeg bővebb Tudósítást küldeni ígerte. (**) a' miéink közül 50 esett-el.

Apró meg-jegyzések.

A' F. Tsászár már 2 hetektől fogva Bétsben vagyon, és a' leg-friszebb állapotban.

Gróf és Feldmarsal *Hadik* Ur ő Excellentiája már annyira meg-gyógyult, hogy a' maga Hivatalát folytatja.

Belgrádnak Komendánsává, és Serviának Gubernátorává tétetett Gróf és Feldmarsal *Vallis*. — Gróf *Thurn* a' meg-hólt Gen. *Rouvroa* Sergét elnyerte.

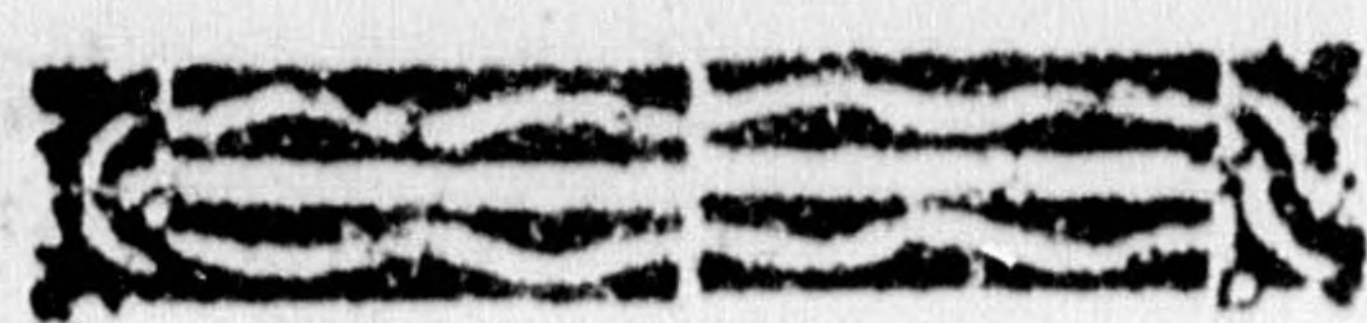
A' Felséges Tsászár a' Tseh-orzági vólt Komendérazót *Vallis* Urat, és a' Belgrád körül az ágyuzó Sergek mellett vólt fő-igazgató Gen. Gróf

Kollorédót valóságos Feldmarfallokká tette, és *Valist* a' *Laudon* Táborához rendelte.

Belgrádban 8 Batalion gyalogság maradt, a' több részével pedig a' Tábornak *Laudon* ujjabb munkához kíván fogni.

Belgrádból egy Tiszt Ur, ki Sept. 30-dikán a' Konstantzinápolyi Kapu-felől való bé-rontáskor, és el-foglalásakor a' Külső-Városnak jelen-volt, azt írja: A' mi Sergünk áll vala 30 Kemény-lövökből, 200 munkásokból, 1 Kompáni *Alvintzi* Gránátérossaiból, az *Eszterházi Miklós* Lájbbattalionából, és egy *Prájsz* Batalionából; és Generál *Sztáray* vala Vezérünk. Mintegy 9 óra tályban kezdénk a' bé-rontáshoz; de a' Sorompoknál szinte egy fél óráig kellett az ellenségnek tűz-záporát ki állanunk. Kapitány *Plánkét* itt 2 flinta gollyóbis által veszedelmesen sebesítették-meg; a' fő Hadnagyja hasanlóképpen, az all Hadnagy pedig ugyan ezen Kompániából el-esék. Azok a' Sorampok, mellyeken itt keresztül kel vala rontanunk ollyon vastagok és kemények valának, hogy az ágyuk-is azon rést tsinálni nem valának elégségesek; igen nagy bajjal dölthettünk-ki két Sorompót, és ezen a' kis résen kellett vala egész Sergünknek által-szivárgani, és az alatt a' leg-nagyobb gollyóbis elsőt ki állani. — Az *Eszterházi Miklós* Sergebéli Kapitány *Hofmájszter* egy lankott gollyóbist kapott, mely testéről le-efett, fő Hadnagy *Gillik* 2 furaló gollyóbist, Hadnagy *Handelszberg* pedig egy fejét furalva talált, de

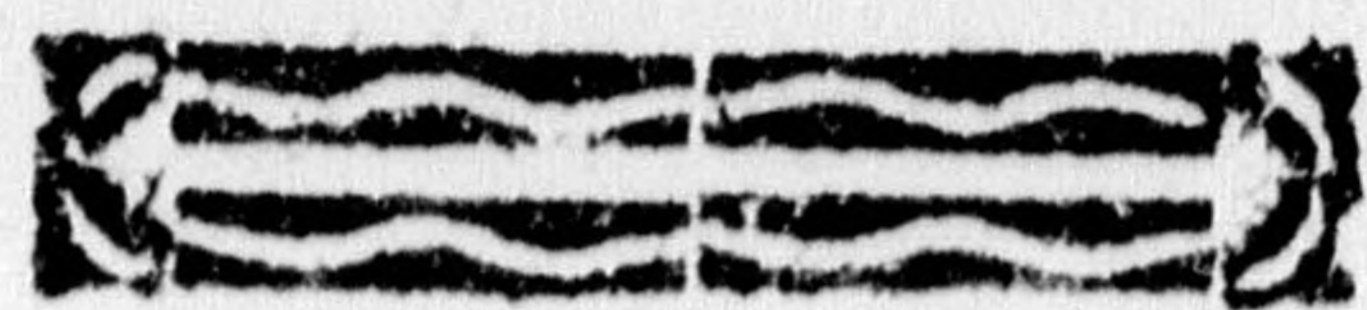
de nem fok kárt tett gollyóbíft, Zászlótartó *Malfá-*
tinak pedig a' forkát keresztül lötték. — A' mi
Sergünkből mind öszve el-estenek 150 Legények. —
Generál *Sztáray* mindég jelen vala a' leg-vezedel-
mesebb helyeken, és vitézségre bátorítja vala né-
pét.

Belgrádban 300 ágyut kaptunk prédában, H.
Kóburg mindeneftől 91-et; a' Számvetés-szerint ezen
hadakozásban meg-fosztottuk a' Portát 440 egynéhány
ágyuitól. — Mind Belgrádban, mind a' H. *Kóburg*
Táboránál olly óltsó a' *Kávé*, hogy a' Húszár
a' Lovát-is ezzel abrakolná, ha nem ptrüszszegne
töle.

Generál *Filó*, az a' mindenek előtt esmeretes
Vitéz, a' Nagy Vezérrel esett tsata előtt, meg-hólt
Kolikában.

A' Bétsi Udvarhoz rendelt Anglus Követ Ritter
Kájt Ur a' napokban meg-érkezék Bétsbe.

A' mondatik, hogy nem régiben parantsolat
ment volna *Máriatzelbe*, hogy az ott lévő Templo-
mi kintseknek szemlélésére az ott járókat bé-botsás-
sák, és a' kiknek fog tettzeni, a' Böldegságos *Szüz*
képénél a' magok áldazó ajándékjokat le-tehes-
sék. —

Vukásovitsnak-is egy Kurirját mondják meg-érkezettnek lenni, ki azt a' hirt hozta volna, hogy a' *Skutari Basát* meg-verte; de minthogy ezen történetről mi még semmi bizonyost nem irhatunk, várakozzunk a' további tudósításokra.

Dubitzára-is rá-ütöttek vala 7000 Törökök, de Generálmájor *Jelletsits* Ur által vitézül visszaverettek, és nekünk a' sebeseken kívül tsak 2 embereink mondotnak el-esteknek lenni. Itt Generál Májor *Jellatsits* Ur el-bámúlt a' mi kevés számból álló Horvátjaink' kész vitézségeken. Azt írja Májor *G. Gyulairól*, hogy ebben az időben éppen nyavallyás ágyban fekszik vala; ki hogy az ellenséget löni hallotta fel-ugrott, és egy *Bánál* Seregbéli Batalionnal az ellenségre ütött. — Ezen támodásakor az ellenségnek egy Horváth katona nem lévén jelen, annak ifjú felesége kezébe kapta fegyverét és keményen tüzelvén az ellenség ellen, siettségből visszafordulva találta a' töltést fegyverébe tenni, mely annakutánna el-nem sülvén, az ágyuknak 's más hadi-készületek' húzásában és hordásában olly szorgalmatos bátor szivel forgalódat, hogy midőn ez ő Felségének fülébe jutott volna, 24 arannyokkal ajándékozá-meg. Az Afzszonyok sem alutt-tejes fazakok mindenütt! Belgrád alatt a' Törökök mindenestől fogva 800 embernél többet nem vesztettének; a' mi vesztésüink pedig, ha igaz, mint egy 500 fejekre számláltatik.

Hertzeg *Eszterházi Antal* Gránátéros Kapitány Ur, már 4-dikben jobban érzette magát, és nagy reménységünk vagyon, szól az író, hogy a' maga terhes sebjeiből ki-gyógyúl. Ugyan ezen szerentsétlen Hertzeg alatt vólt Hadnagyok *Horváth* és *Törgei* Urak meg-sebefittettek.

Generál *Brentánovak*, a' Belgrádra való rohanásban el-lőtték a' lovának edgyik bal-lábát a' lolla.

Midön Feldmarsal *Laudont* a' Tábori szekerekben fogott ló itt meg-rugta, le-vevék a' Lováról, és ölekben vivék egy nem meszfe lévő Battériához, hól le-fekteték egy Köppenyege. Midön ezt a' nép észre-vette vólna, hogy *Laudont* vizik, azt gondolák, hogy meg-sebefittetett, és már tsak hamar rémülés lett vólna az ötet szivéből szeretett nép között, de minekutánna a' népnek értésére adták, hogy van a' dolog, meg-örvendett a' nép. *Laudon* már meg-gyogyúlt ebből.

Midön a' Belgrádi *Rácz* Vároft a' miéink meg-vették, a' Konstantzinápollyi Kapunál egy ágyura
és

és egy ágyuzó Pattantyusra találta a' mi népünk, ki töllünk tavaly szökött vala-el. Ez egy hoszszú és könnyü lánzzal a' maga ágyujához vala lánzzolva, és edgyet sem akara szóllani, mind addig, mig ötet némely Pajtásai meg-esmerék; ekkor lego tan el-ájula.

A' Belgrádi Vámom a' Porta esztendönként 100-ezer tallérnál több jövedelmet vett-bé; nem kis kára hát ez a' Portának? Azért állott ez annyi tüzet-ki, hogy ez Kóltsa vala a' Török földnek; már 11-szer vólt Belgrád ostrom olatt.

A' győzedelmi pompa és innep alkalmatofságával Bétsben egynéhány helyt vóltanak Húszárok kiteve meg-világositott Rámák között, hól a' Törököt lábaikkal tapodják vala; némely Húszárok hajoknál fogva vízik vala a' Törököt fogságra. Minthogy ez Bétsben történt, és szemeinkel láttuk, méltó az emlékezetre; mert más katonának nem vólt

vólt képe ki-téve, az ő Felsége és a' már nevezett
3 Vezérek képen kívül.

Tudósítás.

*Füskúti Landerer Mihálynál Pofonyban, Pesten és
Kassán találtattnak e' következő ujj ki-nyom-
tattott Könyvek:*

*Vóltér Urnak Henriása Magyar Verseken Fran-
tzia nyelvből fordittatott a' Tifzán-túl lévő Refor-
mátusok' Districtusának néhai nagy érdemü Super-
tntendense idősb Szilágyi Sámuel Ur által. Képek-
kel 8-vo maj. Pofonyban 1789. 1 for. 8 kr.*

*A' Keresztségnek Orvosi szemekkel való Meg-
vissgálása 8 vo Pofonyban 1789. 15 kr.*

*Magyar Virgilius I. Darab. Maro Virgilius
Publiusnak Eklogái, az az: Pálztori Versei, fordí-
totta Kőszegi Rajnis Josef, 12 Képekkel 8-vo maj.
Pofonyban 1789. 1 for. 40 kr.*

Az Ujj Tanítás' Módja és a' Levél-Iró 8-vo
Kasán 1789. 30 kr.

Kis Magyar Frazeologia, közre botsátá *Máriafi*
István 8-vo Pofonyban 1789. 40 kr.

Etelka egy igen ritka Magyar Kis-Afzfony Vi-
lágos-Váratt, *Arpad* és *Zoltán* Fejedelmink' ideik-
ben 8-vo maj. Pofonyban 2 for.

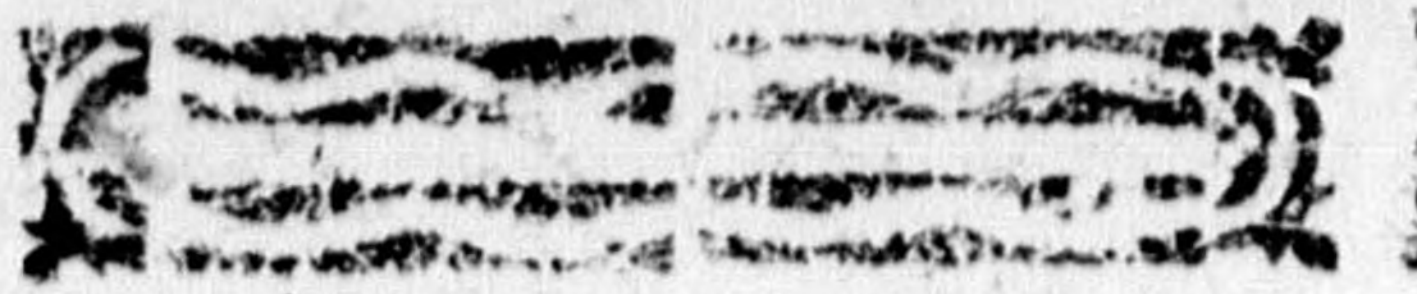
Báró Trenk, Fridrih emlékezetre méltó életének
Historiája III. Darab 8-vo Pofonyban. 3 for.

Gróf *Pontisz*, avagy a' tulajdon Fia által meg-
ölettetett Atyának szomorú Történeti 8-vo Pofony-
ban. 20 kr.

Geszner Idyllumi, fordította *Kazinczy Ferentz*
8-vo Kasán. 40 kr.

Máttyus M. D. Ó és Ujj *Diaetetica*, negyedik
Darab. 1 for. 15 kr.

Mind a' négy Darab 6. for.

Sigvart' Klastromi Történeti 8-vo Pofonyban II

Darab. 2 for.

Ezek a' Könyvek — és találtattnak

Bétsben. Könyv-áros *Zierch Christián* Urnál.

Györött. Könyv-áros *Müller Ferentz* Urnál.

Debretzenben Könyv-áros *Imre János* Urnál.

Szebenben (Erdélyben) Könyv-áros *Hochmeisz-
ter Márton* Urnál.

